

Tadeusz Płoski

"Ordynariat Polowy Wojska
Polskiego 1996", Warszawa 1996 :
[recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 39/1-2, 219-222

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ordynariat Polowy Wojska Polskiego 1996, Warszawa 1966, ss. 338

W lutym 1996 r. ukazał się nowy rocznik (schematyzm) *Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego*. Trzecia z kolei tego typu publikacja opracowana przez pracowników Kurii Polowej Wojska Polskiego na polecenie Biskupa Polowego – gen. dyw. dr Sławoja Leszka Głódzia zawiera stan na dzień 1 stycznia 1996 roku.

Nowy rocznik Diecezji Wojskowej ukazał się w piątą rocznicę przywrócenia przez Ojca Świętego Jana Pawła II Ordynariatu Polowego w Polsce. Zgodnie bowiem z dekretem Nuncjatury Apostolskiej w Warszawie Ordynariat Polowy rozpoczął swoje funkcjonowanie od dnia 31 stycznia 1991 roku. Konsekracja Biskupa Polowego – Sławoja Leszka Głódzia – odbyła się 23 lutego 1991 roku na Jasnej Górze, następnego zaś dnia odbył on uroczysty Ingres do Katedry Polowej przy ul. Długiej w Warszawie.

Publikacja w części wstępnej zawiera spis hierarchii Kościoła Rzymskokatolickiego w Polsce oraz Ordynariatów Wojskowych innych krajów. Zamieszczono także w tej części rys historyczny duszpasterstwa wojskowego w Polsce.

Obecność kapłanów wśród wojska w tym kraju chrześcijańskim od X wieku ma długą tradycję. W formie zorganizowane duszpasterstwo wojskowe pojawiło się u schyłku XVII wieku, wprowadzone przez sejm warszawski z 1690 roku. Także w czasie rozbiorów Polski gdy Polacy służyli zarówno w armii austro-węgierskiej, jak i w niemieckiej i rosyjskiej, wszędzie tak byli też obecni kapelani wojskowi.

W listopadzie 1918 roku powstało nowe Państwo Polskie, a wraz z jego powstaniem następował zakończony w październiku 1919 roku – proces jednoczenia się Wojska Polskiego. Utworzony został (już w listopadzie 1918 roku) konsystorz polowy oraz stanowisko Naczelnego Kapelana Wojsk Polskich. Równocześnie czyniono starania o utworzenie biskupstwa polowego. Stolica Apostolska wydała decyzję odnośną w tej kwestii w dniu 5 lutego 1919 roku. Pierwszym Biskupem Polowym został mianowany ks. Stanisław Gall. Od 1933 roku jego następcą był Biskup Józef Gawlina, który we wrześniu 1939 roku opuścił Warszawę.

W czasie wybuchu II wojny światowej w Wojsku Polskim pracowało łącznie około 130 kapelanów. Przez pracę w wojsku w latach 1918-1939 przeszło łącznie około 500 księży.

W powojennej Polsce powołano do życia Generalny Dziekanat Wojska Polskiego z siedzibą w Warszawie przy ul. Długiej 13/15 – namiastkę przedwojennego duszpasterstwa wojskowego. Stojący na jego czele generalny dziekan pełnił jedynie funkcje administracyjne z ramienia Ministerstwa Obrony Narodowej.

W pięcioletnim okresie działalności przywróconego do życia Ordynariatu Polowego zostały erygowane 94 ośrodki duszpasterskie oraz 78 parafie. Diecezja Wojskowa posiada obecnie 37 kościołów i 107 kaplic. Dla okręgów wojskowych i rodzajów sił zbrojnych utworzono 7 dekanatów: Krakowskiego Okręgu Wojskowego, Pomorskiego Okręgu Wojskowego, Śląskiego Okręgu Wojskowego, Warszawskiego Okręgu Wojskowego, Marynarki Wojennej, Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej Kraju. Ponadto erygowano w Resorcie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dekanaty: Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych i Straży Granicznej. Na czele dekanatów stoją księża dziekani.

Troską duszpasterską objęte są także uczelnie i szpitale wojskowe oraz żołnierze pełniący misję pokojową w ONZ oraz operację pokojową NATO (IFOR) w Bośni. Podkreślić także wypada, że w Diecezji Wojskowej posługuje 11 siostr zakonnych, natomiast 9 alumnów przygotowuje się do kapłaństwa w Seminarium Wojskowym.

Ordynariat Polowy włączył się w prace II Polskiego Synodu Plenarnego. W dniu 4 grudnia 1992 roku Biskup Polowy WP powołał Diecezjalną Komisję Synodalną wraz z Sekretariatem oraz wydał instrukcję dotyczącą tworzenia i organizacji zespołów synodalnych w Diecezji Wojskowej. Dekretem z dnia 2 lutego 1994 roku zostały powołane Dekanalne Zespoły Synodalne, których celem jest skoordynowanie prac pomiędzy zespołami parafialnymi i Sekretariatem Diecezjalnym II Synodu Plenarnego.

Co dwa tygodnie ukazuje się również pismo Ordynariatu Polowego WP „Nasza Służba” w nakładzie 25 tys. egzemplarzy, adresowane do żołnierzy i rodzin wojskowych. W ramach stałej działalności informacyjnej Ordynariat Polowy współpracuje z Polską Agencją Informacyjną, Katolicką Agencją Informacyjną i gazetą „Polska Zbrojna”. Diecezja Wojskowa nie posiada własnych stacji nadawczych, współpracuje natomiast w realizacji niektórych programów radiowych i telewizyjnych z innymi rozgłościami i programami telewizyjnymi np. Radio Maryja, ogólnopolskie i lokalne ośrodki Telewizji Polskiej, radiowe i telewizyjne programy wojskowe. W trakcie organizacji jest stały program radiowy w ramach rozgłośni „Katolickie Radio Warszawa” oraz studio audio-wizualne przy ul. Długiej w Warszawie. Otwarte zostało również Muzeum Duszpasterstwa Wojskowego przy rezydencji Biskupów Polowych.

Dla prawidłowej koordynacji prac i przedsięwzięć duszpasterskich utworzono w Kurii Polowej referaty:

- Akademii i szkół wojskowych,
- Wojskowej Służby Zdrowia,
- Prac II Synodu Plenarnego,
- Środowisk twórczych,
- Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- Inwestycji i budownictwa.

Ordynariat Polowy utrzymuje stałe kontakty z duszpasterstwem wojskowym innych krajów. Jest organizowana wymiana doświadczeń w zakresie posługi duszpasterskiej w wojsku z przedstawicielami innych armii poprzez konferencje, zebrania, sympozja, spotkania, pielgrzymki organizowane w kraju i za granicą.

Dla żołnierzy prowadzona jest stała katechizacja przygotowująca do małżeństwa i innych sakramentów oraz wykłady z etyki. Ponadto kapelani uczą religii dzieci i młodzież z rodzin wojskowych.

Schematyzm Ordynariatu polowego podaje w następnej kolejności dane dotyczące urzędów i instytucji Diecezji Wojskowej, dekanaty oraz parafie i ośrodki duszpasterskie z charakterystyką personalno-adresową. W dziale zatytułowanym: „Kapelani Wojska Polskiego” zamieszczony jest wykaz ogólny księży kapelanów: księży diecezjalni i zakonnicy pracujący w duszpasterstwie wojskowym, alumni oraz byli kapelani duszpasterstwa wojskowego.

Odrębny rozdział stanowią zespoły synodalne działające w dekanatach, parafiach i ośrodkach duszpasterskich. Ich imienny i chronologiczny wykaz, daje łatwość czytelnikowi we właściwym i szybkim ich odnajdywaniu.

Na prawie 50 stronicach informatora autorzy zamieścili również ważniejszy wybór dokumentów prawnych dotyczących Ordynariatu Polowego. Wśród dokumentów kościelnych znalazły się:

- Konstytucja Apostolska „*Spirituali Militum Curae*”,
- Art. 16 Konkordatu – „*O duszpasterstwie wojskowym*”,
- Dokumenty Stolicy Apostolskiej przywracające Ordynariat Polowy w Polsce,
- Statut Ordynariatu Wojskowego czyli Polowego w Polsce,
- Instrukcja Biskupa Polowego o strukturze duszpasterskiej Ordynariatu Polowego,
- Dekret Biskupa Polowego w sprawie udostępniania izb modlitwy i kaplic wojskowych dla potrzeb duszpasterstwa wojskowego innych wyznań.

Pewne nowum gdy chodzi o język, sformułowania prawne i terminologię stanowią dokumenty wojskowe dotyczące Ordynariatu Polowego. Autorzy tych dokumentów: Minister Obrony Narodowej i Szef Sztabu Generalnego musieli posługiwać się w nich terminologią mieszaną dotyczącą z jednej strony dziedziny kościelnej (kanonicznej) z drugiej zaś typowo wojskowej. Stąd konieczność zastosowania terminologii kanoniczno-wojskowej w tych dokumentach prawnych, która musi być zrozumiała i dla katolika i dla żołnierza.

Wśród dokumentów wojskowych czytelnik znajdzie dwa zarządzenia:

- Nr 72/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 kwietnia 1994 roku w sprawie organizacyjnego użytkowania Ordynariatu Polowego w resorcie obrony narodowej oraz współpracy organów wojskowych z Ordynariatem Polowym,
- Nr 32/ORG Szefa Sztabu Generalnego z dnia 1 czerwca 1994 roku w sprawie szczegółowych zasad współpracy dowódców wojskowych z Katolickim Duszpasterstwem Wojskowym.

Pierwszy z przytoczonych dokumentów został wydany w związku z art 26 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 29, poz. 154 z późn. zm.), w celu dostosowania organizacyjnego usytuowania Ordynariatu Polowego do aktualnej struktury organizacyjnej resortu obrony narodowej, w tym także sił zbrojnych oraz określenia zasad i trybu współpracy organów wojskowych z katolickim duszpasterstwem. Drugi natomiast podaje szczegółowe zasady współpracy dowódców wojskowych z katolickim duszpasterstwem wojskowym na szczeblu sił zbrojnych (z Biskupem Polowym), na szczeblu okręgu wojskowego lub rodzaju sił zbrojnych (z dziekanem) oraz na szczeblu związku taktycznego, oddziału, uczelni, szpitala lub innej jednostki wojskowej (z kapelanem wojskowym).

Całość informacyjną rocznika *Diecezji Wojskowej* uzupełnia skorowidz zawierający alfabetyczne spisy księży, parafii wojskowych i ośrodków duszpasterskich oraz zestawienie ogólne. Cennym dodatkiem jest również mapa przedstawiająca rozmieszczenie parafii wojskowych i ośrodków duszpasterskich w wojskach lądowych (4 okręgi wojskowe), lotniczych, marynarki wojennej, straży granicznej i jednostkach nadwiślańskich (MSW).

Wartość prezentowanej publikacji podwyższa dodatkowo staranność jej wydania. Wydaje się, że książka może być użyteczna nie tylko dla instytucji i osób związanych z Ordynariatem Polowym, ale stanowić może źródłową podstawę i pomoc dla studiujących lub wykładających dziedzinę prawa, historii, socjologii i innych dyscyplin związanych z duszpasterstwem wojskowym. Zawartość powyższej pozycji uwzględniająca w szerokim zakresie normatywny i statystyczny kontekst czyni z opracowania dzieło bardzo przydatne oraz również inspirujące i stymulujące badania w tej dziedzinie. Należy więc ze wszelkich miar polecić tę pracę.

Ks. Tadeusz Płoski

**Sztab Generalny Wojska Polskiego, Inspektorat Szkolenia.
Ceremoniał Wojskowy, Warszawa 1995, ss. 287**

Decyzją Nr 83/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 19.06.1995 r. został wprowadzony do użytku w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej opracowany w Sztabie Generalnym Wojska Polskiego i akceptowany przez Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego *Ceremoniał wojskowy*. Ustala on zasady i formy organizowania uroczystości z wojskową asystą honorową oraz udziału w nich żołnierzy Wojska Polskiego. Ceremoniał jest kodeksem postępowania, który określa charakter i sens uroczystości, systematyzuje sposoby ich organizowania i prowadzenia oraz nadaje im jednolitą formę organizacyjną. Jest on ustanowiony dla oddania szczególnego szacunku symbolom państwowym i znakom wojskowym uosabiającym majestat Rzeczypospolitej Polskiej.

Ceremoniał jest oparty na obowiązujących przepisach zawartych w regulaminach Sił Zbrojnych RP. Odgrywa on ważną rolę w wychowaniu wojskowym i szkoleniu, łącząc codzienny trud i wysiłek żołnierski z podniosłymi, uroczystymi momentami w życiu wojska i społeczeństwa. Jednoczy środowisko żołnierskie, kształtuje poczucie dumy i satysfakcji z przynależności do Wojska Polskiego i macierzystej jednostki.

Ceremonie wojskowe są istotnym elementem kultury narodowej, integrującym wojsko ze społeczeństwem, a także wspomagającym patriotyczne wychowanie młodzieży.

Nowy *Ceremoniał wojskowy* zawiera również elementy kultu religijnego – co nadaje większej powagi i podniosłości ceremoniom, określa formę i sposób udziału żołnierzy oraz wojskowej asysty honorowej w aktach liturgicznych.

Hasło naszych przodków „Amor Patriae Nostra Lex”, wypisane na sztandarach i klingach szabel, pieczołowicie chronione przez wiele pokoleń Polaków, zmieniane na przestrzeni dziejów na różne hasła-dewizy, z których do naszych czasów przetrwało: „Honor i Ojczyzna”, a w obecnej formie zapisane w ustawie sejmowej jako „Bóg, Honor i Ojczyzna” powinny symbolizować głęboki patriotyzm i najwyższe cnoty żołnierskie.

Rozdział I ceremoniału podaje ogólne zasady organizowania uroczystości centralnych i w jednostce wojskowej. Uwzględnia on ponadto zasady uczestniczenia żołnierzy